

TANTÁRGYI ADATLAP

Elmefilozófia

BMEGT41PHOM

I. TANTÁRGYLEÍRÁS

1. ALAPADATOK

Tantárgy neve

Elmefilozófia

Azonosító

BMEGT41PHOM

A tantárgy jellege

kontaktórási tanegység

Kurzustípusok és óraszámok

<i>Típus</i>	<i>óraszám</i>
Előadás	2
Gyakorlat	0
Laboratórium	0

Tanulmányi

teljesítményértékelés
(minőségértékelés)

típusa

félévközi
érdemjegy

Kreditszám

2

Tantárgyfelelős

<i>Neve</i>	<i>Beosztása</i>	<i>Email címe</i>
-------------	------------------	-------------------

Dr. Bárdos Dániel egyetemi adjunktus bardos.daniel@gtk.bme.hu

Tantárgyat gondozó oktatási szervezeti egység

Filozófia és Tudománytörténet Tanszék

A tantárgy weblapja

<https://www.filozofia.bme.hu/targyak>

A tantárgy oktatásának nyelve

magyar - HU

A tantárgy tantervi szerepe, ajánlott féléve

Szak: Szabadon választható tárgyak

Tantárgy szerepe: Szabadon választható

Ajánlott félév: 0

Közvetlen előkövetelmények

Erős Nincs

Gyenge Nincs

Párhuzamos Nincs

Kizáró feltételek Nincs

A tantárgyleírás érvényessége

Jóváhagyta a Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar Kari Tanácsa (2024.05.29.) az 580439/11/2024 iktatószámon hozott határozatával, amely érvényes 2024.05.29-től.

2. CÉLKITŰZÉSEK ÉS TANULÁSI EREDMÉNYEK

Célkitűzések

A kurzus átfogó áttekintést nyújt a kortárs elmefilozófia kulcsfogalmairól és központi kérdéseiről. A karteziánus és nem-karteziánus dualizmus elméletek, a tulajdonságdualizmus, a behaviorizmus, a fizikalizmus különböző formái, a funkcionalizmus, az eliminativizmus és a fikcionalizmus filozófiai álláspontjainak részletes vizsgálatával a kurzus célja, hogy átfogó betekintést nyújtson a hallgatónak, hogy ezek a változatos filozófiai álláspontok hogyan közelítik meg az elme-test kapcsolat, a tudatosság, az intencionalitás és a mentális reprezentáció kérdését. Kiemelt figyelmet kapnak a kortárs viták a fenomenális tudatosságról és a kváliáról, az elme kapcsolatát az érzékszervi modalitásokkal és a környezettel vizsgáló 4e kogníció területe, valamint az állati elmékre és a tudatosság evolúciójára vonatkozó új, interdiszciplináris perspektívák. A filozófiai vitákban való részvétellel és az elmefilozófia, a pszichológia, a kognitív tudomány és a mesterséges intelligencia közötti interdiszciplináris kapcsolatok felfedezésével a hallgatók kritikai és analitikus készségeiket fejlesztik.

Tanulmányi eredmények

Tudás

1. Ismeri a szakterületéhez kötődő legfontosabb összefüggéseket, elméleteket és az ezeket felépítő fogalomrendszert.
2. Ismeri szakterülete fő elméleteinek ismeretszerzési és probléma-megoldási módszereit.
3. Birtokában van azon ismeretek körének, amelyek szükségesek az adott és más képzési területen folyó mesterképzésbe való belépéshez.

Képesség

1. Elvégzi a szakterülete ismeretrendszerét alkotó diszciplínák alapfokú analízisét, az összefüggések szintetikus megfogalmazását és adekvát értékelését.
2. Szakterülete eljárásrendjét, legfontosabb elméleteit és az azokkal összefüggő terminológiát feladatai végrehajtásakor alkalmazza.
3. Megérti és használja szakterületének jellemző online és nyomtatott szakirodalmát magyar és idegen nyelven, rendelkezik a hatékony információkeresés és -feldolgozás ismereteivel a szakterülete vonatkozásában.
4. Megért, illetve értelmez összefüggő szövegeket, valamint vizuális jelekkel, tipográfiai eszközökkel, ikonokkal tagolt szövegeket, táblázatokat, adatsorokat, vizuális szövegeket mozgó-, állóképeket, térképeket, diagramokat.

Attitűd

1. Együttműködik az ismeretek bővítése során az oktatóval és hallgató társaival.
2. Folyamatos ismeretszerzéssel bővíti tudását.
3. Nyitott a kritikus önértékelésre, a szakmai továbbképzés különböző formáira, az értelmiségi világlátás önfejlesztő módszereire és törekszik önmaga fejlesztésére e területeken.
4. Problémacentrikus látásmóddal, problémamegoldó gondolkodással rendelkezik.

Önállóság és felelősség

1. Nyitottan fogadja a megalapozott kritikai észrevételeket.
2. Gondolkodásában a rendszerelvű megközelítést alkalmazza.
3. Felelősséggel részt vállal szakmai nézetek kialakításában, indoklásában.
4. Az elemzésekért, következtetéseiért és döntéseiért felelősséget vállal.

Oktatásmódszertan

Előadások

Tanulástámogató anyagok

- 1. Ambrus Gergely, Demeter Tamás, Forrai Gábor, and Tózsér János. Elmefilozófia. L'Harmattan, 2008.
- 2. Bayne, Tim. Philosophy of Mind: An Introduction. Routledge, 2021.
- 3. Heil, John. Philosophy of Mind: A Contemporary Introduction. Routledge, 2019.
- 4. Mandik, Peter. This Is Philosophy of Mind: An Introduction. John Wiley & Sons, 2022.
- 5. Montero, Barbara Gail. Philosophy of Mind: A Very Short Introduction. Oxford University Press, 2022.

II. TANTÁRGYKÖVETELMÉNYEK

A TANULMÁNYI TELJESÍTMÉNY ELLENŐRZÉSE ÉS ÉRTÉKELÉSE

Általános szabályok

A 2.2. pontban megfogalmazott tanulási eredmények értékelése: kettő évközi írásbeli teljesítménymérés és az aktív órai részvétel alapján (opcionális) történik.

Teljesítményértékelési módszerek

1. Összegző tanulmányi teljesítményértékelés: a tantárgy és tudás, képesség típusú kompetenciaelemeinek komplex, írásos értékelési módja zárthelyi dolgozat formájában. A dolgozat tudáselemekre, értelmezési feladatokra, következtetési feladatokra koncentrált írásos kérdésválaszolás formájában. Munkaidő anyagrésztől függően 30-60 perc. Minden összegző tanulmányi teljesítményértékelésen legalább a szerezhető pontok 50%-át el kell érni a tárgy teljesítéséhez. 2. Részteljesítmény-értékelés (órai aktív részvétel, opcionális): a tantárgy tudás, képesség, attitűd, valamint önállóság és felelősség típusú kompetenciaelemeinek egyszerűsített értékelési módja, melynek megjelenési formája a felkészült megjelenés és tevékeny részvétel a gyakorlat folyamatában, felkérésre vezetett példamegoldás a hallgatók előtt; az egységes értékelési elveket a tantárgyfelelős és a tantárgy előadója együttesen határozza meg.

Szorgalmi időszakban végzett teljesítményértékelések részaránya a minősítésben

- 1. összegző tanulmányi teljesítményértékelés: 50
- 2. összegző tanulmányi teljesítményértékelés: 50
- részteljesítmény értékelés (órai aktív részvétel, opcionális): 25
- összesen: 100

Vizsgaelemek részaránya a minősítésben

Az aláírás megszerzésének feltétele, az aláírás érvényessége

Érdemjegy-megállapítás

Jeles	90
Jeles	85-90
Jó	70-84
Közepes	55-69
Elégséges	40-54
Elégtelen	0-39

Javítás és pótlás

A javítás és pótlás rendjét a hatályos TVSz. szabályozza.

A tantárgy elvégzéséhez szükséges tanulmányi munka

részvétel a kontakt tanórákon	28
felkészülés a teljesítményértékelésekre	32
összesen	60

A tantárgykövetelmények jóváhagyása és érvényessége

A Kari Hallgatói Képviselőtestület véleményezése után jóváhagyta dr. Lógó Emma oktatási dékánhelyettes 2024. 05.06-án. Érvényes 2024.05.06-tól.

III. RÉSZLETES TANTÁRGYTEMATIKA

TEMATIKAI EGYSÉGEK ÉS TOVÁBBI RÉSZLETEK

A félévben sorra vett témák

1. Bevezetés – elme, self, kogníció: Az alkalom bevezeti az elmefilozófia alapvető fogalmait és problémáit, mint a test-elme probléma, tudatosság, intencionalitás, hogy ezáltal a hallgatók a specifikus témák tárgyalása előtt kialakíthassanak egy átfogó képet az elmefilozófiáról és annak viszonyáról a rokon diszciplínákhoz, mint a kognitív tudományok, pszichológia és neurobiológia. 2. Szubsztanciadualizmus – karteziánus és nem-karteziánus elméletek: Az alkalom részletesen tárgyalja Descartes interakcionista szubsztanciadualizmusának főbb állításait, illetve ezek problémáit (interakció, más elmék). Az alkalom bemutatja a nem-karteziánus szubsztanciadualizmusokat, mint a parallelizmus, okkacionalizmus és epifenomenalizmus, illetve az ezekkel szemben hozható ellenvetéseket is. 3. Tulajdonságdualizmus és pánpszichizmus: Az alkalom a tulajdonságdualizmus koncepcióját vizsgálja, amely szerint bár a fizikai és mentális állapotok ugyanazon alapvető valósághoz kapcsolódnak, a mentális tulajdonságok mégis különböznek a fizikaiaktól. A tulajdonságdualista elképzelésekhez kapcsolódik a pánpszichizmus, ami azt az álláspontot képviseli, hogy a mentális tulajdonságok univerzálisak, és a tudatosság a világ alapvető sajátossága. 4. Behaviorizmus és más elmék: Az alkalom a szubsztanciadualizmus kapcsán már felmerült más elmék problémájára adott logikai behaviorista megoldást és annak problémáit veszi szemügyre. Mit is jelent pontosan, hogy a mentális terminusokat kizárólag empirikusan megfigyelhető viselkedésre való hivatkozással kellene leírni? 5. Reduktív fizikalizmus: Az alkalom a reduktív fizikalizmus alapvető elképzelését, azon belül is az azonosságelméletet vizsgálja. Tárgyalja az azonosság értelmezésének különböző változatait, a többszörös realizálhatóság és a tapasztalat szubjektív minőségeinek problémáját. 6. Nem-reduktív fizikalizmus – funkcionálizmus és AI: Az alkalom a nem-reduktív fizikalizmus legfontosabb elméletét, a funkcionálizmust tárgyalja. Ennek kapcsán a redukció különböző fajtái, a szupervenienca-reláció és emergens tulajdonságok kérdései is felmerülnek. A funkcionálizmus kapcsán a mesterséges intelligencia megvalósíthatóságának filozófiai kritikái és az ezekre adott válaszok. 7. Eliminativizmus és fikcionalizmus: Az alkalom bevezeti a népi pszichológia fogalmát, majd az eliminativizmus kerül tárgyalásra, amely azt állítja, hogy az olyan népi mentális fogalmak, mint a hit vagy a vágy, alapvetően tévesek, és ezért eliminálni kell őket a tudományos diskurzusból. A fikcionalizmus, mint alternatíva, azt sugallja, hogy bár ezek a fogalmak nem felelnek meg valós entitásoknak, azonban hasznos fikciók lehetnek. 8. Fenomenális tudatosság és kvália: Az alkalom a tudatosság különböző változatait vizsgálja, különös tekintettel az elmefilozófiában leggyakrabban előkerülő fenomenális tudatosságra. A kérdésre vonatkozó klasszikus gondolat kísérletek tárgyalása révén a tapasztalat szubjektív karakterével kapcsolatos anti-fizikalista kritikát és az ezekre adható fizikalista válaszokat tárgyalja. 9. Intencionalitás és mentális reprezentáció: Az alkalom a mentális reprezentációk természetét vizsgálja, különös tekintettel az intencionalitásra, vagyis arra, hogy a mentális állapotainknak van valamilyen tartalma. De pontosan mit is jelent ez a valamire irányultság? Felmerül a nyelv és a gondolkodás kapcsolata is. 10. 4E kogníció – elme, szenzori modalitások és környezet: Az alkalom a 4E kogníció kortárs elméletét veszi szemügyre, ami szerint az elme nem pusztán az agyban lokalizálható, hanem szorosan összefügg a testtel és a fizikai, valamint szociális környezettel. A képalkotó szenzori modalitások elemzésével részletesen elemzi a kogníció és tudatosság több szinten megragadható beágyazottságát, valamint a kiterjesztett elme elképzelését. 11. Állati elmék – biopszichizmus, minimális kogníció és a tudatosság evolúciója: A nem-emberi tudatosság interdiszciplináris igényű vizsgálata az elmúlt évtizedek egyik legizgalmasabb vonatkozó fejleménye. Az alkalom áttekinti a tudatosság evolúciójával kapcsolatos elképzeléseket, valamint ehhez kapcsolódóan a biopszichizmus és a minimális kogníció elképzeléseit.

További oktatók

A tantárgykövetelmények jóváhagyása és érvényessége

A Tantárgyi adatlap I. és II. részén túli III. részét az érintett szak(ok) szakfelelőse(i)vel való egyeztetés alapján az 1.8. pontban megjelölt Filozófia és Tudománytörténet Tanszék vezetője hagyja jóvá.